

Levende læring

– et skoletjenestesamarbejde på tværs af regionsgrænsen, der giver historisk identitet til børn og unge

Af Mette Bjerrum Jensen, Per Lunde Lauridsen & Anja Høegh

Med den ny skolereform skal skolerne bruge deres omgivelser i langt højere grad. Skolerne skal integrere områdets institutioner og kulturliv i læringsarbejdet. De skal arbejde med It og medier, Sproglig udvikling samt innovation og

entreprenørskab. Skolerne skal være "en åben skole" i forhold til institutioner, virksomheder og kulturmiljø i deres lokalområde, og museerne er en af de samarbejdspartnere, der kan hjælpe dem til at blive det i praksis.

Med den ny skolereform skal skolerne bruge områdets kulturliv i læringsarbejdet.

Intentionerne i den åbne skole, og kommunernes stigende fokus på at undervisningen skal "ud af skolen" falder godt i tråd med, at både Ringkøbing-Skjern Museum og Museet for Varde By og Omegn igennem en lang årrække har arbejdet på at professionalisere museumstilbud til skolerne. På Ringkøbing-Skjern Museum er det sket gennem blandt andet en satsning på Kulturarvspædagogik og på at have et samarbejde mellem den udendørs naturformidling og den museale kulturformidling. På Museet for Varde By og Omegn er det sket gennem etablering af en Skoletjeneste på tværs af de museumsfaglige skel, hvilket har opkvalificeret museets tilbud til skoler, både når det gælder formidling på museerne og ude i landskabet. Som et led i denne proces, og i kraft af det strategiske samarbejde mellem de to museumsinstitutioner, har institutionerne i fællesskab valgt gennem et par år at afsøge mulighederne i et tæt samarbejde i forhold til museumsundervisning.

Forsøget med at etablere et tæt strategisk og praktisk samarbejde på skoletjenesteområdet mellem Ringkøbing-Skjern Museum og Museet for Varde By og Omegn er finansieret med tilskud fra Kulturstyrelsen. Samarbejdet kalder vi Levende Læring, for det er dét, vi stræber efter: At formidlingen til elever sker gennem en indlevende formidler på en måde, så historiske perioder står levende frem for eleverne. Elevernes møde med museumsverden skal være det modsatte af "støvet" og "dødt". Det, vi vil levere, er samtidig et professionelt læringstilbud. Begge dele kan vi gøre bedre i et samarbejde – hvordan det er tænkt, vil vi beskrive nedenfor.

Historisk identitet

Hvorfor skal museer overhovedet bekymre sig om at have læringstilbud til institutioner, skoler og uddannelser? Er kræfterne ikke bedre brugt på at lave gode udstillinger – så kan skolerne jo selv opsøge dem, og historielærerne undervise børnene i områdets historie? Når vi på begge

Ringkøbing-Skjern Museums Kulturarvspædagogik og sammenhæng mellem natur- og kulturformidling ligger i tråd med skolereformen.

museumsinstitutioner bruger mange mandskabsressourcer på at udvikle og gennemføre gode læringstilbud, er der flere gode grunde til det.

Det kan for eksempel forklares så enkelt, som den tidligere direktør for Social og Sundhed i Varde Kommune, Erling S. Pedersen, gjorde det på et møde om den åbne skole: "Hvis eleverne lærer historien i deres område at

kende og føler stolthed ved den, så går de senere ud i verden og er gode ambassadører for kommunen og egnen – og måske er chancen forøget for, at de har lyst til at vende hjem igen, når de skal til at slå sig ned."

På universitetet kalder man de følelser historisk identitet. Det er netop dette, lokalmuseerne beskæftiger sig med at skabe og fastholde, og det, der adskiller det, at

Museet for Varde By og Omegn har gennem et par år arbejdet med udeskoletilbud i samarbejde med Varde Kommune. Her på kanten af en lergrav til Nørholm Gods.

tage skoleklassen med på det lokale museum fra et besøg på Nationalmuseet, når klassen er på tur til København. På Nationalmuseet får eleverne groft sagt national identitet, på lokalmuseet kan de finde deres lokale ditto.

Skoletjenesten på Museet for Varde By og Omegn har blandt andet arbejdet målrettet med at styrke den nære, lokale identitet – kendskabet til historierne, der omgiver de lokale børn i deres dagligdag – med programmet "Kend dit nærområde", der efterhånden er afprøvet af tre skoler i Varde Kommune med hele årgange eller mellemtrin. Når eleverne er med på rundtur i den tidligere flygtningelejr, hvis klassen tager på cykeltur i Nørholms kulturlandskab, eller hvis man overnatter i Dejbjerg Jernalder og ser Dejbjergvognen, så får eleverne lokale vinkler på den store Danmarkshistorie. Anden Verdenskrigsstoffet sidder ikke kun bedre fast, det har også en lokal, mental knage at blive hængt op på, når eleverne har stået på Flygtningekirkegården i Oksbøl og brugt deres mobiltelefon til at lave en dokumentar. Ligesom stavnsbåndets oplyselse bliver mere nærværende for udskolingseleverne, når de har set Nørholm Gods, cyklet gennem hele dets store område og oplevet de dybe lergrave, hvor bønderne afgjente deres fæstepligt. Læren om Danmarks oldtid er blevet både konkret og lokalt forankret, når klassen har prøvet at leve i Dejbjerg Jernalder eller på Bork Vikingehavn.

Udeskole – eller: Ud af skolen

Mange skoler tilrettelægger efterhånden en del af undervisningen som "Udeskole", hvor en fast del af skemaet foregår udendørs. De skoler, der har arbejdet længst med den type undervisning er imidlertid enige om, at "Udeskole" er meget mere end undervisning i naturen. Undervisning i andre omgivelser end klasselokalet giver i alle tilfælde samme effekt, som man ønsker med udeskole, nemlig at der kan bruges andre læringsmetoder, samt at eleverne gennem bevægelse får en bedre indlæring af stoffet. Undervisning på et museum eller i et kulturmiljø ude i

På Kulturmuseet Spinderihallerne i Vejle kan man danse som en del af historien om danserestauranten Røde Mølle. Foto: VejleMuseerne.

landskabet er derfor også "Udeskole" – eller måske skulle man kalde det "Ud af skolen"?

Når man går rundt i et historisk miljø, hvad enten det er et rekonstrueret miljø som i Bork Vikingehavn, et bevaret miljø som på Abelines Gård eller i Tømmerens hus på Nymindegab Museum, eller et levende kulturmiljø som stationsbyen Ølgod eller købstaden Ringkøbing, kombinerer man en fysisk oplevelse med historisk læring. Det er efterhånden velkendt for såvel lærere som museumsformidlere, at fysisk bevægelse og "hands on" betyder, at stoffet hænger bedre fast hos elever eller publikum. Flere og flere skoler bruger disse læringsstile i "Udeskolen", hvor eleverne lærer matematik eller stavning ved for eksempel at bruge skovens materialer til at regne og skrive med. Ligesom flere og flere museer arbejder med et bevægelselement, når historien skal huskes, som når man i Kulturmuseet Spinderihallerne i Vejle kan danse som en del af udstillingen om danserestauranten Røde Mølle.

Lærerne på de lokale skoler er ikke nødvendigvis lige så lokale som eleverne. Det betyder, at en lærer i for eksempel Outrup eller Lem måske bor i Esbjerg eller Holstebro

og derfor ikke nødvendigvis kender Outrups eller Lems historie, eller blot Varde Kommune og Ringkøbing-Skjern-området historie. Museet bliver i flere og flere tilfælde den bedste formidler af denne til kommunernes børn og unge. Hvis eleverne skal have en historisk identitet og lokale "knager" at hænge historieundervisningen op på, kan skolerne derfor ikke undvære en god, museal skoletjeneste.

Professionel museumsundervisning/læringstilbud

Ved at kunne tilbyde professionel museumsundervisning i vores fokusområder kan vi styrke (lokal)befolkningens kendskab til stedernes betydning. Museet for Varde By og Omegn har gennem seks år gennemført projekter for kommunens 8. klasser i forhold til flygtningehistorien som en del af Kulturel Rygsæk i Varde Kommune. På den måde har alle unge mennesker i Varde Kommune i dag kendskab til, at Danmarks største flygtningelejr efter krigen lå i Oksbøl – noget, der bestemt ikke var tilfældet for syv år siden. Den viden har de ikke kun brugt til at hænge deres

Professionel museumsundervisning kan rykke eleverne fagligt og personligt. Her i mødet med "Administrationen" i forløbet F for Flygtning.

Levende formidling er afgørende for at fange elevernes opmærksomhed, uanset klassetrin. F for Flygtning i Oksbøl.

historiske viden generelt op på. Den har også gjort eleverne reflekterende i forhold til flygtningeproblematikker. Det mærkede museet blandt andet efter et fælles projekt med Ringkøbing-Skjern Museum i august 2014, hvor Varde Kommunes samlede 7. klasser stiftede bekendtskab med flygtningehistorier og -følelser i projektet F for Flygtning. Måned efter projektet var afsluttet, inviterede elevrådet på Blaavandshuk Skole i Oksbøl nyankomne, syriske flygtninge, der var blevet indlogeret i Nymindegab, på en dag med kaffe og leg i deres SFO. Eleverne tilkendegav selv, at de havde lyst til at hjælpe, fordi de havde været med i F for Flygtning.

Eksemplet viser, at det kan have afgørende betydning for skoleelever at stifte bekendtskab med en professionel skoletjeneste. Men det er også godt til at vise fordelene ved at samarbejde på skoletjenesteområdet. F for Flygtning krævede helt konkret en bemanning på ni for at kunne gennemføres. Ni, der alle som minimum skulle kende en smule til flygtningehistorien, og som alle skulle have erfaring med formidling til elever på udskolingsniveau.

Desuden krævede det en del brainstorm og træk på fælles erfaringsbank at udvikle et koncept, der fængede hos 7. klasser, der er i en fase af livet, hvor de koncentrerer sig om mange andre ting end de faglige. Projektet kunne derfor kun gennemføres, fordi vi kunne trække på to hold formidlere fra begge institutioner. Takket være vores formelle skoletjenestesamarbejde kunne F for Flygtning gennemføres for 700 elever på et meget professionelt niveau, der efterfølgende har fået gode evalueringer fra eleverne.

F for Flygtning er desuden et rigtig godt eksempel på, at vi som museumsinstitutioner kan fremtræde mere professionelt overfor kommunerne i kraft af samarbejdet. F for Flygtning var en del af et kommunalt tilrettelagt weekend-undervisningsprogram for alle 7. klasser. At den fælles museale skoletjeneste kunne løfte opgaven havde stor betydning for skoleforvaltningen i Varde Kommune. Med det

Hvis eleverne lærer historien i deres område at kende og føler stolthed ved den, så går de senere ud i verden og er gode ambassadører for kommunen og egnen. Flygtningekirkegården i Oksbøl.

Holdninger kan afprøves med "for- eller imod-linjen" når de ældste elever i folkeskolen møder Skoletjenesten Levende Læring.

strategiske skoletjenestesamarbejde kan vi som museer være bedre rustet til at imødekomme forventningerne fra forvaltninger og politikere i begge kommuner.

Gensidig undervisning og erfaringsdeling

I det første år, hvor vi har haft et formelt samarbejde om skoletjeneste, har vi erfaret, at vores tilbud bliver bedre gennem samarbejdet. Det er planen, at den fælles satsning ikke kun skal kunne mærkes på et strategisk plan, men i høj grad også på det praktiske. Vi skal simpelthen kunne etablere bedre skoletilbud og mere professionel undervisning ved at have et formelt samarbejde. En af de måder, vi mener, det kan gøres på, er at uddanne hinanden internt i de to organisationer. Tilsammen har de to museumsinstitutioner omkring 16 mennesker, der ofte arbejder med ansigt-til-ansigt

formidling, og ofte til skoleelever. Det gælder for de fleste, at når man har lavet den samme rundvisning et par gange, har man fundet en form, der derefter ikke ændrer sig så meget. Vi tænker, at vi kan bruge hinanden til at komme med gode idéer til at gøre tingene en smule bedre i rundvisningerne og til, hvordan vi bedre kan fange de forskellige målgrupper. Vi kan ikke alle sammen følge de kurser, der udbydes af blandt andet Skoletjenestenetværket, men vi kan sende repræsentanter, der kan lære de mest anvendelige greb i forhold til vores formidlingsområder og derefter undervise kollegerne. Det kunne være for eksempel cooperative learning, hvor eleverne inddrages i rundvisningen med simple "redskaber", som at eleverne undervejs erfaringsudveksler med sidemanden osv.

Fremover vil formidlerne på de to museer mødes et par gange årligt til temadage, hvor vi kan uddanne hinanden i

"Tidsrejsen" er en metode at føre eleverne mentalt ind i historien på. Den fungerer godt i museumsregi.

mere overordnede emner og formidlingsgreb. Første emne på programmet er "Tidsrejse" – en metode, hvor man bedre kan bringe eleverne "ind" i den tidsperiode, man vil formidle, som et par formidlere fra Ringkøbing-Skjern Museum har erfaring med. Næste emne bliver "Kend dit nærområde", som skoletjenestefolkene fra Museet for Varde By og Omegn vil erfaringsdele omkring, så det kan bredes ud til begge kommuner.

Udvikling af tilbud

Der eksisterer allerede *rigtig* mange tilbud knyttet til de forskellige udstillingssteder, temaer og til landskabet på de to museumsinstitutioner. Med den nye skolereform skal disse tilbud rettes til, så de passer til skolernes nye kompetencemål og de overliggende temaer for al undervisning; It og medier, sproglig udvikling samt innovation og entreprenørskab. I Varde Kommune har den nye reform endda medført, at den nye reform vil medføre obligatoriske undervisningsforløb på kommunes kultur- og naturformidlingsinstitutioner, herunder museet.

Optakten til et fælles skoletjenestesamarbejde mellem Ringkøbing-Skjern Museum og Museet for Varde By og Omegn fandt sted med projektet "Vestjyske Moviemakers" i 2011-12. Det projekt knyttede sig til to af museernes fælles supertemaer, Anden Verdenskrig og Jernalder-Vikingetid i Vestjylland. I projektet blev billedmateriale og historiske data gjort tilgængelige på en hjemmeside. Eleverne kan derefter bruge materialet frit til at producere deres egne historiske dokumentarfilm eller journalistiske reportager efter et museumsbesøg. Materialet er blevet anvendt gennem to år af blandt andet alle 8. klasser i Varde Kommune. Med stor succes. Elever fra 3. til 8. klasse elsker at bruge deres mobiltelefoner til at lave produkter med. Vi har således allerede et godt fundament for, at skolernes museumsbesøg i efterbearbejdningsfasen kan kobles på It og medier. Begge museumsinstitutioner har gennem en årrække udviklet tilbud, der har andre fag end historie,

blandt andet dansk – fx projektet "Fidi'hvaffornoget", der netop går ud på at stimulere elevernes sproglige forståelse på indskolingsniveau. Vi er således godt gearede til at tilpasse vores tilbud til den nye reform – men når vi gør det i samarbejde, bliver tilbuddene endnu bedre. Det er derfor tanken, at de formidlere, der arbejder med skoleundervisning, hvert år mødes, så vi ved fælles hjælp og med brug af vores forskellige kompetencer kan tilrette vores eksisterende tilbud til Folkeskolens mål, og udvikle nye tilbud, der efterspørges af skolerne, og som giver mening i forhold til vores udstillingssteder. På den måde vil de museale undervisningstilbud til stadighed kunne leve op til skolernes og lærernes høje forventninger til, at det undervisningsforløb, som museet har tilrettelagt eller er en del af, kan indgå i den formelle læring. Når skolen har været på museum, eller mødt en museumsformidler ude i landskabet, skal læreren kunne vinge endnu et "mål" af på årsplanen.

Som museer i turistlandskabet, med mange udviklingsprojekter på blandt andet formidlingsområdet, ser vi også muligheder i i fællesskab at udvikle tilbud, der kan afvikles under fanen "Innovation og entreprenørskab". Eleverne kan for eksempel selv være med til at udvikle nye formidlingstilbud i deres egen by, skabe en historisk vandrerute eller en udstilling. Begge museer har også et ønske om at bruge værkstedsundervisning mere, således at man kan udvikle sin egen pramtype i savmøllen i Nymindegab eller ved egen kraft, forstå hvorfor drejekværnen var en revolutionerende opfindelse i forhold til skubbekværnen – pludselig kunne man helt konkret "slå større brød op", og grundstenen til de første vandmøller var lagt – en historie, der er helt særligt indenfor supertemaet Jernalder-Vikingetid i Vestjylland.

En fælles platform

Vestjyske Moviemakers lagde ikke kun grundstenen til et fælles skoletjenestesamarbejde. I projektet blev der konkret skabt en fælles hjemmeside, www.levendelæring.dk,

der fra starten var tænkt som en platform, der kunne udvikles til at omfatte alle skoletilbud fra Ho i syd til Vedersø i nord. Som en del af den fælles strategiske skoletjenestesatsning vil siden blive udbygget, så den fremstår appetitlig for lærerne og er nem at navigere i forhold til fag, klassetrin og læringsmål. En fælles digital indgang til de samlede skoletjenestetilbud ved vores to vestjyske museer vil betyde, at vores skoletjenestesamarbejde vil være synligt for skolerne og lærerne, når de planlægger deres undervisning.

Vores skoletjenestesamarbejde betyder også, at vi kan fremtræde som en fælles enhed i forhold til de øvrige

eksterne partnere, som vi samarbejder med på skoletjenesteområdet. Det er for eksempel centrene for undervisningsmidler (CFU), Skoletjenestenetværket og foreninger som Intraface (der et samarbejde mellem gymnasier og museer). Det kan spare ressourcer, da kontakten til disse samarbejdspartnere er meget tidskrævende, men nødvendig for en fortsat udvikling af tilbud, der matcher skolernes forventninger.

Forfatterne kan kontaktes på mbj@vardemuseum.dk, pll@levendehistorie.dk samt ah@vardemuseum.dk

"Hands on" oplevelse giver eleverne en forståelse for Innovation, når de bruger skubbekværnen på Dejbjerg Jernalder.